

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาที่ให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ร่วมเรียนร่วมใช้ชีวิตกับเด็กปกติในระบบโรงเรียน เพื่อให้เขาได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ สามารถช่วยเหลือตนเองได้และใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ แก่สังคม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : คำนำ) การเรียนร่วมเป็นวิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ตามรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้นให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 21)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดนโยบายแห่งรัฐในการดำเนินงานการจัดการศึกษาไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 3 มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 8) ตลอดทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้กำหนดนโยบายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการประกอบอาชีพ อีกทั้งพระร เชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 2 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 9) แต่ในสภาพปัจจุบันมีเด็กอีกเป็นจำนวนมากยังขาดโอกาสในการรับการศึกษาด้วยสาเหตุต่างๆ คือ ขาดเงิน เร่ร่อน อยู่ห่างไกล ก้นดาร์ และการคมนาคม ไม่สะดวก ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กจึงได้จัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญาและ

สังคม ในระดับพื้นฐานที่เด็กทุกคนพึงได้รับและมีโอกาสพัฒนาจนเต็มศักยภาพ

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ถือเป็นกฎหมายแม่บทที่มีคุณประโยชน์อย่างยิ่งในการส่งเสริมและกำหนดบทบาทให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับคนพิการหรือผู้ที่มีความต้องการพิเศษ ได้วางรากฐานเพื่อขยายบริการด้านฟื้นฟู ให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 34) โดยเฉพาะมาตรา 4 การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือการเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น โดยอาศัยวิธีการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคมและการฝึกอาชีพ เพื่อให้คนพิการมีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนปกติ (สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. ม.ป.ป. : 3) สาระสำคัญของมาตรา 4 เอื้อประโยชน์ให้แก่คนพิการได้รับการคุ้มครอง การสงเคราะห์ การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพและสังคม รวมทั้งให้สังคมมีส่วนร่วมในการเกื้อกูลและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการหรือผู้ที่มีความต้องการพิเศษ การพึ่งตนเองได้ถือเป็นหัวใจของการช่วยเหลือคนพิการหรือผู้ที่มีความต้องการเป็นพิเศษเพราะผู้พิการมิได้พิการโดยสิ้นเชิง ยังมีศักยภาพและมีความสามารถเหลืออยู่ หากได้รับการบำบัดรักษาที่ถูกต้องเหมาะสมตั้งแต่แรกเริ่มแล้วคนพิการจะสามารถพึ่งตนเองได้ การบริการทางด้านการศึกษาจึงเป็นวิธีการสำคัญที่จะให้โอกาสแก่คนพิการได้รับบริการที่เหมาะสมกับสภาพและระดับความบกพร่องของแต่ละคน เด็กที่มีความบกพร่องในระดับน้อยและปานกลาง ก็รับเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนกับเด็กปกติ ส่วนผู้ที่มีความบกพร่องในระดับมาก ก็ควรเข้าเรียนในโรงเรียนเฉพาะหรือโรงเรียนพิเศษ สำหรับผู้ที่มีอายุพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ สามารถเข้ารับบริการในรูปแบบการศึกษานอกระบบ

การจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นนโยบายสำคัญที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการตามนโยบายประกันโอกาสทางการศึกษาคือให้เด็กทุกคนได้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยจัดในรูปแบบของการเรียนร่วม การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นการจัดเพื่อสนองนโยบายการจัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงและสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาพิเศษที่มุ่งเน้นให้เด็กพิการได้มีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพด้วยการเรียนร่วมกันกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่ศักยภาพของเด็กแต่ละคนจะพึงมี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546 : คำนำ) การนำเอาเด็กพิการมาเรียนร่วมเป็นแนวคิดที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นการให้โอกาสเด็กพิการในการเรียนรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ เหมือนเด็กปกติคนอื่น ๆ ดังนั้นเด็ก

พิการทุกคนควรจะได้ร่วมอยู่ในสังคม ได้รับการศึกษาและสวัสดิการต่าง ๆ ที่มีในสังคมเหมือนคนทั่ว ๆ ไป (ศรียา นิยมธรรม. 2534 : 33)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2548 มีโรงเรียนอยู่ในความรับผิดชอบทั้งสิ้น 184 โรงเรียน การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วม โดยมีนโยบายให้จัดในรูปแบบของการนำร่องในสถานศึกษาที่มีความพร้อมและสามารถดำเนินการได้ จำนวน 93 โรงเรียน และมุ่งให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติและสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมปกติได้อย่างมีความสุข

สภาพการจัดการเรียนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ได้รับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมในสถานศึกษา ให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสามารถและตามความพร้อมของแต่ละบุคคล โดยนำร่องในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กได้เรียนตามอัธยาศัยและเป็นการแบ่งเบาภาระผู้ปกครองรวมทั้งให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับเด็กปกติ สภาพปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนขาดแคลนอาคารสถานที่ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนร่วมและไม่มีงบประมาณในการดำเนินงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2. 2547 : 2)

การจัดการเรียนร่วมจะประสบผลสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องมีการบริหารจัดการที่ดี ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูที่รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และผู้ที่เกี่ยวข้องจึงเป็นบุคคลผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้การจัดการเรียนร่วมบรรลุตามเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จึงสนใจปัญหาการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการดำเนินงานจัดการเรียนร่วม 5 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ซึ่งเป็นการดำเนินงานด้านบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน ด้านงบประมาณ เป็นการจัดการเกี่ยวกับงบประมาณทั้งจากภายนอกและภายในเพื่อดำเนินการและด้านการประสานงาน ซึ่งเป็นการให้หน่วยงานหรือผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผลของการศึกษาค้นคว้าจะเป็นข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูผู้รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. เพื่อศึกษาความต้องการของบุคลากรในการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ของผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูผู้รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา ระหว่างความเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและครูผู้รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2
4. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 2
5. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินงานและความต้องการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ปีการศึกษา 2548 โดยการสังเคราะห์การจัดการเรียนร่วมของผดุง อารยะวิญญู (2539 : 221 – 225) 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านบุคลากร
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านอาคารสถานที่
4. ด้านงบประมาณ
5. ด้านการประสานงาน

จึงนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้ดังแผนภูมิที่ 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูผู้รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานและความต้องการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในสถานศึกษาแตกต่างกัน
2. สถานศึกษาขนาดต่างกันมีสภาพการดำเนินงานและความต้องการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในสถานศึกษาแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูผู้รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 486 คน จากสถานศึกษาที่มีโครงการเรียนร่วม จำนวน 93 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 93 คน ครูผู้สอน จำนวน 274 คน และครูผู้รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จำนวน 119 คน แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 21 คน ขนาดกลาง จำนวน 56 คน และสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 16 คน ครูผู้สอน สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 76 คน ขนาดกลาง จำนวน 169 คน และสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 29 คน และครูผู้รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 32 คน ขนาดกลาง จำนวน 71 คน และสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 16 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูผู้รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเคอร์ซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 20 คน ขนาดกลาง จำนวน 49 คน และสถานศึกษาขนาดเล็ก 15 คน ครูผู้สอน สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 64 คน ขนาดกลาง จำนวน 118 คน และสถานศึกษาขนาดเล็ก 27 คน และครูผู้รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 30 คน ขนาดกลาง จำนวน 60 คน และสถานศึกษาขนาดเล็ก 15 คน รวม 398 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

2.1.1 สถานภาพของบุคลากร แบ่งเป็น

2.1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

2.1.1.2 ครูผู้สอน

2.1.1.3 ครูผู้รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2.1.2 ขนาดสถานศึกษา แบ่งเป็น

2.1.2.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก

2.1.2.2 สถานศึกษาขนาดกลาง

2.1.2.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการดำเนินงานและความต้องการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ปีการศึกษา 2548 ตามกรอบแนวคิด 5 ด้าน คือ

2.2.1 ด้านบุคลากร

2.2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

2.2.3 ด้านอาคารสถานที่

2.2.4 ด้านงบประมาณ

2.2.5 ด้านการประสานงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรียนร่วมกับเด็กปกติในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2

2. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการช่วยเหลือทางการศึกษา ที่ต่างไปจากเด็กปกติ อันเนื่องมาจากเหตุบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม หรือจากความด้อยโอกาส รวมถึงเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

3. สภาพการดำเนินงาน หมายถึง สภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในสถานศึกษาจากความเห็นของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 ตามกรอบแนวคิด 5 ด้าน ดังนี้

3.1 **ด้านบุคลากร** หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลในองค์กรหรือหน่วยงานเพื่อให้บุคคลมาปฏิบัติงานตามที่ต้องการและเพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 **ด้านการจัดการเรียนการสอน** หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน การทำแผนการสอนปกติ หรือแผน IEP การจัดทำและการใช้สื่อ การบำรุงรักษาสื่อ เพื่อพัฒนาความพร้อมและฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3.3 **ด้านอาคารสถานที่** หมายถึง การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการทำงาน โดยสร้างหรือดัดแปลงสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3.4 **ด้านงบประมาณ** หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับงบประมาณที่ได้รับทั้งจากภายนอกและภายในหน่วยงาน เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนร่วม

3.5 **ด้านการประสานงาน** หมายถึง ความพยายามให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการจัดการเรียนร่วม

4. **ความต้องการจัดการเรียนร่วม** หมายถึง ความต้องการในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2

5. **สถานภาพของบุคลากร** หมายถึง สถานภาพของผู้ดำรงตำแหน่ง หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาแบ่งเป็น 3 สถานภาพ ได้แก่

5.1 **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสถานศึกษาที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.2 **ครูผู้สอน** หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่าง ๆ ในสถานศึกษา

5.3 **ครูผู้รับผิดชอบ** หมายถึง ผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2

6. **สถานศึกษา** หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 จำนวนตามขนาด ได้ดังนี้

- 6.1 สถานศึกษานขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา
- 6.2 สถานศึกษานขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 – 450 คน
- 6.3 สถานศึกษานขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 451 คนขึ้นไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลและสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูผู้รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษในหน่วยงาน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมให้สามารถนำไปใช้ปรับปรุงงานการจัดการเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามแนวทางแห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ยิ่งขึ้น
2. เป็นข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2
3. เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2